

Оригинални научни рад
УДК 930.85:347.451(497.13Дубровник)
DOI 10.7251/GPB1609037D

Павле Драгичевић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Студијски програм историје

**ПОВЕЉА ВОЈВОДЕ РАДОСАВА ПАВЛОВИЋА
ДУБРОВЧАНИМА О ПРОДАЈИ ЊЕГОВОГ ДИЈЕЛА
КОНАВАЛА**

1427. [1426. !], децембар 31.

Сажетак: У раду се анализира повеља којом је босански војвода Радосав Павловић озваничио продају своје половине Конавала Дубровчанима. Ова повеља је први у низу од четири документа који су поводом идентичног правног чина настали истог датума.

Кључне ријечи: Радосав Павловић, Дубровник, Босна, Конавли, XV вијек, повеља.

Након што су 1419. године откупили од босанског војводе Сандаља Хранића његову половину Конавала, Дубровчани су различитим интензитетом водили преговоре и са Радосавом Павловићем, господарем требињске и области између Олова, Праче, Добруна и Врхбосне настојећи да откупе и другу половину Конавала, која је била у посједу овог босанског војводе, како би на тај начин заокружили територијалну цјелину источног дијела своје ванградске територије. Радосављева неодлучност да се лиши значајног дијела своје територије није само била продукт његовог непоузданог и превртљивог карактера, како је Радосав Павловић често осликаван посебно у старијој литератури, него је већим дијелом отезање са продајом било узроковано нестабилним политичким приликама у средњовјековној босанској држави, за коју је било карактеристично ривалство тадашње највеће властеле и све већи уплив Турака. Ова политичка нестабилност, погађање око продајне цијене као и сукоби мањег интензитета у самим Конавлима између Дубровчана и Радосављевих људи основни су разлог због чега су преговори потрајали више година. Они су окончани на самом крају 1426. године, приликом

* Ел. пошта: pavled@teol.net

чега је укупна продајна цијена достигла износ од 13.000 дуката, у коју је био укључен и износ од 1.000 дуката дат Радосаву за куповину једног посједа у дубровачком котару, 600 перпера годишњег данка и палату у самом Дубровнику. Продајна цијена је за само 100 перпера годишњег данка надмашила онај износ за који је босански војвода Сандаљ Хранић продао свој дио Конавала. Куповина Конавала било је посљедње трајно територијално проширење града под Св. Срђем. Током протеклих стотинак година о продаји Конавала у нашој историографији је више пута расправљано тако да је сам ток преговора око продаје са различитих аспеката веома детаљно приказан.¹

¹ Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 315–326, 567–568, 573–577, 585–616; А. Ивић, *Радосав Павловић, велики војвода босански*, ЛМС 245 (1907) 21–32; П. Косовић, *Жупа Конавли у историји града Дубровника*, ГНЧ XXVIII (1909) 196–213; Ѓ. Truhelka, *Konavòski rat (1430–1433)*, GZM XXIX (1917) 146–151; Р. Грујић, *Конавли под разним господарима од XII до XV века*, Споменик СКА LXVI, Други разред 52 (1926) 24–36; В. Ћоровић, *Како је војвода Радослав Павловић продавао Дубровчанима Конавање (1423–1427)*, ГНЧ XXXVI (1927) 73–109; М. Динић, *Дубровачки трибути, Могорици, Светодмитарски и Конавоски доходак, Провијун браће Влатковића*, Глас СКА CLXVIII, Други разред 86 (Београд 1935) 247–250 (= Исти, *Из српске историје средњег века*, Београд 2003, 746–749); В. Ћоровић, *Из прошлости Босне и Херцеговине*, ГНЧ XLVIII (1939) 133–134; И. Божић, *Дубровник и Турска у XIV и XV веку*, Београд 1952, 46–50; С. Ћирковић, *Историја Босне*, 261–263; D. Roller, *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke republike od XIII do XV stoljeća*, Zagreb 1955, 238–239; Р. Živković, *Diplomska aktivnost Braila Tezalovića*, Prilozi II u Sarajevu X/II (1974) 31–49; П. Живковић, *Учешће босанске властеле у диоби Конавала*, Прилози II у Сарајеву 16 (1979) 181–188; V. Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808., Knjiga I, Od osnutka do 1526.*, Zagreb 1980, 190–197; В. Krekić, *Dva priloga bosanskoj istoriji prve polovine petnaestog vijeka*, Godišnjak Društva istoričara BiH XXXVII (1986) 129–142; J. Lučić, *Kroz konavosku prošlost*, Iz prošlosti dubrovačkog kraja u doba Republike, Dubrovnik 1990, 294–296; D. Dragić, *Radosav Pavlović i njegovo doba*, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne XVI (Tuzla 1991) 94–98; Z. Janeković, *Stjecanje Konavala: Antička tradicija i mit u službi diplomatije*, Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti“, Svezak I, Dubrovnik 1998, 31–44; Р. Živković, *Ustupanje Konavala Dubrovčanima*, Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, 77–98; Ђ. Тошић, *Требињска област у средњем вијеку*, Београд 1998, 96–102; Е. Kurtović, *Motivi Sandaljeve prodaje Konavala Dubrovčanima*, Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku XXXVIII (2000) 103–119; Е. Kurtović, *Noviji radovi na proučavanju prošlosti Konavala pod bosanskom vlašću*, Naučni skup „Istorijska nauka o Bosni i Hercegovini u razdoblju 1990–2000“, ANUBiH, Posebna izdanja, knj. CXX, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 36, Sarajevo 2003, 189–196; Р. Živković, *Bosanski srednjovjekovni plemićki rod Radanovića–Mikojevića–Tezalovića–Ozrisaljića (Kopijejića)*, Osijek 2006, 133–145; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Sarajevo 2009, 221–244, 260–268, 285–286; Исти, *Из хисторије банкарства Босне и Дубровника у средњем вијеку*, Београд 2010,

Опис документа и ранија издања

Детаљан опис повеље, чије издање приређујемо, дао је Грегор Чремошник.² Текст повеље исписан је црним мастилом, у непуних 70 редова, на пергаменту италијанског начина израде ванредно великих димензија. Употријебљено писмо је канцеларијски брзопис. Судаћи по површини пергамента (3.870 цм²), Радосављева повеља спада у ред наших највећих сачуваних ћириличких повеља које се налазе у Државном архиву у Дубровнику и уједно представља највећу такву сачувану повељу која је издата на територији средњовјековне Босне.³ По подацима Грегора Чремошника повеља је на доњем и горњем рубу широка 53 цм и висока 65 цм (лијево) и 65,5 цм (десно), а на те мјере треба додати и плику неједнаке висине, која износи од 6,5 до 8 цм. Плика, која отприлике заузима десети дио пергамента, покрива сав неисписан простор испод текста повеље. Писар је уредно припремио документ за писање, повлачећи оловком хоризонталне и вертикалне линије које су накнадно избрисане. Маргине су прилично велике и крећу се у размацима: 4–4,7 цм (десна маргина, горњи и доњи дио пергамента), 5–4,6 цм (лијева маргина, горе и доље) и 5,8–6,5 цм (горња празна маргина, лијеви и десни крај пергамента). С обзиром на величину и значај повеље, украси су релативно скромни. Они се дуж цијелог текста углавном састоје у продуженим потезима појединих слова **и** и **п** а највећи украс на повељи представља иницијално слово **В**, 1,2 цм висине и 0,6 цм ширине, које заузима читава два прва реда текста повеље. Горњи и доњи крајеви овог слова украшени су китњастим наставцима а његова унутрашњост тачкицама и цртицама. Испред иницијалног слова „**В**“ једноставним потезом пера исписан је крст, 3,5 цм висине и 0,5 цм ширине, који представља симболичку инвокацију. Повеља је била овјерена висећим печатом али је он, заједно са печатном врпцом, највјероватније украден. Остале су само на средини повеље, 5,2 цм мјерено од њеног доњег руба, двије рупице, 3,5 цм удаљене једна од друге, направљене ради провлачења печатне врпце. Испод

81–84, 91–92; B. Nilević, *Posljednji Pavlovići – Bosna sredinom XV stoljeća*, Historijska traganja 5 (Sarajevo 2010) 16; S. Jalimam, *Radoje Ljubišić – najznatniji trebinjski vlastelin*, Prilozi II u Sarajevu 42 (2013) 11–21.

² G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka*, GZM, n. s., VI (1951) 97–101.

³ Чремошник омашком наводи да повеља има 68 редова. G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 97; Isti, *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju Južnih Slovena*, Sarajevo 1976, 28.

њих, на 1,7 цм мјерено од доњег руба повеље, налази се и трећа рупица. Пергамент је више пута пресавијен по ширини и висини, тако да је, када се раствори, подијељен на дванаест једнаких поља приближних димензија 16 x 17 цм. На полеђини се налази више записа. Савремени дубровачки: *Poueglia de voieuoda Radosau Paulouich per la sua parte de Chanal*. У наставку напријед наведеног налази се запис Никше Звијезића: *In 1427 decembrio* и унцијално слово N. Испод наведених записа стоји: *N 2, del Pac. II; Radosav Pavlovich dona ai nob. Ragusei la sua porzione dei beni nei Canali 1427 Decem. 31*. У другом пољу постоји бечки запис: *№ 236. an. 1427. in duplo*, који означава да повеља садржи и препис. Осим наведеног, два пута је још записан број 1063.

Препис ове повеље исписан је тамносмеђим мастилом у 75 редова на папиру формата 41,5 x 59 цм, који садржи водени знак „три брда“.⁴ Текст преписа написан је на готово читавом комаду папира тзв. „краљевског формата“ (*carta reale*), пошто су маргине јако мале или их уопште нема. Остали су трагови неколико помоћних линија који су писару послужили за одржавање правца писања, односно, трагови горње хоризонталне и двије вертикалне линије, које сачињавају оквир који је требало да одваја простор у коме се налази текст од празног руба око њега. Приликом састављања преписа писар се придржавао правца лијеве вертикалне линије али је текст прелазио преко оне десне, тако да десна маргина, тј. неисписан простор између текста и руба хартије, углавном не постоји. Лијева маргина је врло мала, свега око 1,5 цм, док су горње и доње маргине око 2 цм. Доња маргина је толико мала да уопште није остало довољно простора за печате којима је овјерен препис, па су они утиснути на полеђини документа. Разлог напријед наведеном требало би тражити у чињеници да је писар морао да се потруди да обиман текст оригиналне повеље прилагоди величини папира на који га је преписао а који је, упркос његовом великом формату, једва био довољан за ту намјену. Писар је успио да копира и иницијално слово „В“, димензија око 1,5 цм висине и 0,9 цм ширине, које у препису заузима три прва реда текста. Преписивач се потрудио да прилично вјерно копира ово почетно слово примјењујући исте украсе као и писар оригиналног текста повеље, али је изоставио крст који је означавао симболичку инвокацију. Препис је овјерен са два мала турска и великим дубровачким налијељеним печатом, пречника 5,5 цм. Оба турска печата имају облик уског спљоште-

⁴ Уп. С. М. Briquet, *Les Filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier* III, Paris 1907, 588–600.

ног овала, димензија 2,2 x 1,2 цм мјерено по најудаљенијим тачкама.⁵ Свака од ова три налијепљена печата прекривена су са три засебна папира која су чврсто слијепљена са воском, па је отисак типара на њима остао јасно видљив. Дубровачки печат прекривен је четвртастим а оба турска осмоугаоним малим папирима. Један турски печат причвршћен је за хартију папирном траком, провученом кроз два прореза, на коју је наливен восак. Други печат причвршћен је на начин да је на препису, највјероватније ножем, направљено низ малих рупица на које је наливен восак, потом је стављен мали осмоугаони папир и преко тога отиснут печатњак. За дубровачки печат наведене предрадње нису предузете већ је само преко папира на наливеном воску ударен типар. Осим печата, на полеђини преписа постоји и неколико записа. Један је на италијанском језику и највјероватније га је начинио дубровачки писар Никша Звијездић: *Poueglia de voiuoda Radossauo Paulouich per la sua parte de Chanal in 1427 decembre*; други је на старосрпском, у четири реда, и начинио га је сам преписивач повеље: **ПѠВЕЛѦ ѠД БѠКѠДЕ РАДѠСАВА ПАВЛОВИ|2|КѦ ѠД НКГѠВА ДИЕЛА КѠНАВЛИ ТИС|3|КѦ И ЧЕТИРИСТА И ДВАДЕСЕТИ И СЕДМО |4| ЛИЕТО ДЕКЕМБРИА**. Испод наведеног налази се забиљешка: *N 2 del Pach X*. Изнад и испод свих ових записа налази се графитном оловком уписано 1063/1 и 1063, а изнад печата дописан је и број 1063/2. Препис је највјероватније настао у љето 1430. године, када је војвода Радосав Павловић започео сукоб са Дубровчанима тражећи да му врате Конавле под изговором да их није продао већ само заложу. Спор је рјешаван посредовањем турског султана који је послао у Дубровник Карац-бега, свога изасланика, који је имао задатак да испита чињенице које су довеле до спора. Тим поводом, као доказни материјал у судском спору који је вођен на Порти, начињена су два преписа ове повеље од којих је један Караца понио са собом на султанов двор, док су други задржали Дубровчани и његов факсимил овдје објављујемо. Непознато је да ли се сачувао Карацин примјерак али није искључено да би се он данас, под условом да је сачуван, могао налазити у неком од архива у Истанбулу. Податак да су постојала два преписа оставили су сами Дубровчани у упутству својим посланицима, који су заједно са Карацом отпутовали у Турску, у којем су навели да је султанов посланик читао оригинал Радосављеве повеље о продаји Конавала и да је понио са собом њен препис а да се код дубровачких посланика налази други примјерак преписа. Занимљиво је да је посланик Радосава Павловића добио од свога господара инструкције

⁵ Уп. G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje*, 94.

да у судском спору на Порти, као свој „доказни материјал“, приложи једну фалсификовану повељу, коју је приписао Дубровчанима, а у којој је било наведено да су Конавли били заложени а не продати. Дубровачки посланици су поређењем печата са преписа оригиналног Радосављевог документа и анализом писма којим је та наводна повеља написана успјели да оспоре вјеродостојност тог документа, тако да је читав судски спор завршен у дубровачку корист. Та фалсификована повеља није сачувана. Није познато ко је аутор преписа. Текст преписа разликује се у језичком погледу од текста оригиналне повеље. Аутор је начинио препис по свом јекавском изговору пошто он редовно словима **иѣ** замјењује **ѣ** из оригиналне повеље. Постоји око двјестотињак оваквих језичких одступања у односу на оригинални текст повеље која је Љубомир Стојановић навео у свом издању повеље. Милан Решетар претпоставља да је овај преписивач Дубровчанин али Грегор Чремошник одбацује такву тврдњу, сматрајући да је препис начинио неки турски писар, поријеклом Србин, који се налазио у пратњи султановог посланика Караџе. Такву тврдњу засновао је на чињеници да анализа рукописа показује да аутор преписа није ни Руско Христофоровић ни Никша Звијездић већ нека трећа особа спретне руке која „јасно одаје писара по занату“ и која је била у стању да пише „тако глатко и беспријекорно канцеларијско писмо“. Управо је те 1430. године за српског писара дубровачке канцеларије, умјесто покојног Руска Христофоровића, примљен Никша Звијездић. Чремошник је мишљења да би, да је аутор преписа Дубровчанин, влада умјесто Руска у своју службу радије примила ту особу, а не Никшу, који по својим писарским способностима „далеко заостаје за преписивачем“.⁶ Хартија на којој се налази препис више пута је испресавијана по ширини и висини тако да је, када се она раствори, подијелена на шеснаест неједнаких поља. Препис се данас налази у лошем стању јер је хартија раскинута на четвртине управо на она три мјеста гдје је по ширини испресавијана. На путу је да се откине и поље на којем се налазе записи на полеђини. У

⁶ К. Jireček, *Nastojanje starijih Dubrovčana oko raširenja granice*, Slovinac, god. II, br. 4 (Dubrovnik 16. februar 1879) 58–59 (= *Зборник Константина Јиречека I*, Београд 1959, 307–311); С. Jireček, *Die mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner*, Archiv für Slavische Philologie XXVI (Berlin 1904) 205–206; Џ. Truhelka, *Konavòski rat*, 174–187, посебно стране 182 и 186; М. Решетар, *Нове дубровачке повеље Стојановићева Зборника*, Глас СКА CLXIX, Други разред 87 (Београд 1936) 136–140; Г. Чремошник, *Bosanske i humske povelje*, 99–101; И. Божић, *Дубровник и Турска*, 49–56; Уп. и С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици; XXIV. Утврђивање аутентичности повеља*, Глас СКА CLXIX, Други разред 87 (Београд 1936) 3–14.

плану је рестаурација не само преписа него и оригиналне Радосављево повеље. Повеља и њен препис чувају се у Државном архиву у Дубровнику у једној фасцикли у оквиру фонда *Diplomata et acta*, заведени као „бечки број 1063“. Судаћи по записима на полеђини препис носи ознаке 1063/1 и 1063/2.

Други препис дао је сачинити писар Никша Звијездић преписавши након 1430. године оригиналну повељу на три листа прве књиге архивског фонда Привилегија (*Privilegi*), у литератури познатој и под називом *Codex Ragusinus*.⁷ Листови на којима се налази препис тешко су оштећени, највјероватније од влаге, и нападнути болешћу, тако да су сви листови са најмање трећином своје површине обојени љубичастом бојом. Поред свега тога, недостаје читав десни дио страница 90r и 91r, као и лијеви на страницама 90v и 91v. Међутим, с обзиром на то да је сачуван оригинал повеље, није тешко реконструисати текст Никшиног преписа. Опште је мишљење историчара и филолога да је Никша Звијездић био „мање учен“ од свог претходника Руска Христофоровића, пошто је исписујући препис у напријед поменути зборник мијењао језик оригинала замјењујући га својим локалним дубровачким говором. Одсуство педантности видљиво је и по томе што он знак **ѣ** замјењује са **е**, **и**, **ие** али и са **ь**. Нпр.: (оригинал) **прѣвѣмь** – (Никшин препис) **пръвем**, **мѣстомь** – **местwm**, **колѣнѣ** – **коленѣ**, **колѣнѣ** – **колинѣ**, **вѣкникь** – **виекникь**, **свѣта** – **свиета**, **врѣме** – **врѣме**, **ва виеки виека** – **въ въки въка**, **ниеднѣ** – **нднѣ** итд. Љубомир Стојановић је у свом зборнику повеља и писама издао текст овог преписа упоредо са текстом оригиналне повеље, па су ова одступања јасно уочљива.⁸

Повеља је до сада издавана три пута: П. КараноТвртковић, *Србски споменици*, 166–174, док. 107; F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 336–342, док. 296; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 592–606, док. 601 (оригинал) и 602 (Никшин препис). Повељу приређујемо на основу фотографија начињених током јануара 2010. и априла 2017. године у Државном архиву у Дубровнику.⁹

⁷ DAD, *Privilegi* I, fol. 89r–91v.

⁸ За детаљну анализу Никшиног зборника консултовати М. Решетар, *Никша Звијездић, дубровачки српски канцелар XV вијека*, Глас СКА CLXIX, Други разред 87 (Београд 1936) 169–209.

⁹ Снимке су ми за ово издање уступили колеге др Невен Исаиловић и доц. др Небојша Порчић на чему им се овом приликом најсрдачније захваљујем.

*Текст***

+ Виме **СѸтца**¹⁰ и **С(и)на** и **С(вѣ)таго д(с)ха** аминь. Ми **г[оспо]д[и]нь** воевода **Радосавъ Павловичъ м(и)л(о)стью Б(о)жьѡмь** велики воевода **босански** и **синомь** ми **кнезомь Иванишемь бѣдѣи** ва **великии**¹¹ **славѣ** и **г(о)спо|2|цтвѣ** моихъ **прѣродитель** **плем[е]нитов** наше и по томь за нашѣ **слѣжѣ** **м(и)л(о)сти** и **градове** и **жѣпе** и **земле** кое **примисмѡ** **штѣ** **кравства** **босньскога** намь **даано** и **записано** **ѣ** наше **плем(е)нитов** ва **рѣсази** |3| и **дрѣжави** **босньскои** и **кравствомь** и **всиемь** **рѣсагомь** **босньскимь** намь **потврѣжено** и **ѣстановикено** и **бѣде** по **милости** **Б(о)жьѡи** въ¹² **плъни** **дрѣжавѣ** **г(о)сподѣ** и **ѣжива** **е** **ш[т]** **тога** **даюѣ** и **ѣдѣлююке** |4| **слѣгамь** и **плем[е]нитимь** **людемь** на **мою** **волю** **дае** и **записѣ** **ѣ** **бацинѣ** и **ѣ** **плем(е)нитов** въ **сихъ** **всихъ** **видивъ** и **размисливъ** ва **срѣдчаниехъ** **скровищехъ** **срѣдца** моего. **Великѣ** **любавь** и **срѣдчанствѡ**¹³ **кнеза** **влас**|5|**тѡ** и **все** **шпкине** **град[а]** **Дѣбровника** кою **възда** **милосрѣдно** **срѣдчнѡ** и **без** **мѣре** въ **всакоемь** **почтенью** **прострѣше** и **показаше** к **нашѣмь** **прѣвѣмь** и к **нашемѣ** **г[о]споцтвѣ** и **показѣю** и **чине** **како** и по **писаньѣ**|6|**хъ** кое **шд**¹⁴ **нихъ** **примисмѡ** **видиети** **есть** а **сади** **шче** **вѣѣ** **почтенѣ** **ѣ** **любавь** и **приѣзань** кою **ѣчинише** и **показаше** **г(о)споцтвѣ** ми по **своихъ** **почтениехъ** **последѣхъ** въ **швои** **врѣме** наше и **всемѣ** **томѣ** **шѡ**|7|**те** **харни** **бити** и **почтенѣмь** **нимь** въ **вѣки** **платити**. **Шштѣсмѡ**¹⁵ ми **г[оспо]д[и]нь** воевода **Радосавъ Павловичъ** **всесрѣдно** и **ѣдноволнѡ** и **син** ми **кнезь** **Иванишь** и **наше** **натражѣ** **шѡ** **е** по **мѣшкомь** **колѣнѣ** **праавѡ** |8| и **почтеноѡ** **срѣдца** **нашега** **размисливъ** въ **срѣдчанихъ** **скровищехъ** **срѣдца** **нашега** **нихъ** **великѣ** и **краснѣ** **любавь** и **срѣдчанствѡ**¹⁶ **кнеза** **властѡ** и **все** **шпкине** **град[а]** **Дѣбровника** кою **вазда** **мног[о]** **милосрѣднѡ** и **ѣ** **вса**|9|**ков** **врѣме** **показаше** к **нашимь** **прѣвѣмь** и **г[о]споцтвѣ** ми **все** **тои** **смисливъ** **чисто** и **штворено** **шѡтѣсмѡ** да **толикаи** **любавь** **харна** **бѣде** за **слаткѣ** **любавь** и **срѣдчанствѡ** кое **есть** **мѣѣю** **нами**. **На** **почтенье** и **ѣзвн**|10|**шенье** **нихъ** **примисмѡ** с **милосрѣдемь** **кнеза** и¹⁷ **властеле** и **всѣ** **шпкинѣ** **град[а]** **Дѣбровника** и **нихъ** **послѣѣне** **намь** за

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

¹⁰ Ф. Миклошич: **СѸтца**.

¹¹ П. Карано-Твртковић, Ф. Миклошич и Љ. Стојановић: **великои**.

¹² Љ. Стојановић: **и**.

¹³ П. Карано-Твртковић: **срѣдчанствѡ**.

¹⁴ Ф. Миклошич: **шдѣ**.

¹⁵ Ф. Миклошич: **шѡтѣсмѡ**.

¹⁶ П. Карано-Твртковић **изоставио** и **срѣдчанствѡ**.

¹⁷ Ф. Миклошич **изоставио**.

братъю и сръдчане приателе и да стоимо за нихъ и за нихъ встанакъ какъ за коега годѣ насъ |11| и да ихъ чѣвемо вѣдѣ всакоу га неприателѣ како коега годи насъ и тако в[и] ихъ кога тешкоѣа допала штъ¹⁸ кое годѣ страане кнеза властеле и всѣ вѣкинѣ дѣбровачкѣ и нихъ натражѣе и нихъ по|12|слѣгне да стоимо в ѣне како за коега годѣ вѣдѣ насъ ер се и вни намъ такоге вѣѣтоваше. И тако би ми се по коумъ врѣменѣ згодилу дойти ѣ дѣбровникъ менѣ воеводи Радосавѣ или ми |13| с(и)нѣ кнезѣ Иванишѣ да вѣде ѣ мене ѣ воеводи Радосавѣ и ѣ с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ властелинѣ и кнезѣ и вѣкникѣ и сѣдѣа како ѣ коемъ годѣ властев дѣбровачцихъ дрѣгов на десете. И почтоваше |14| мене г[оспо]д[и]на воеводѣ Радосава и с(и)на ми кнеза Иваниша и наше послѣгне кнезѣ властеле и вса вѣкина град[а] дѣбровника даше ми и дароваше полачѣ с мѣстомъ ѣ дѣбровникѣ кога е била прот|15|обистара Жорете да се направи и дреси гдѣ вѣде потрѣбно и како е подобну да естѣ на видѣнѣе ер естѣ г[о]споцка полача. Даше ю мнѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и с(и)нѣ ми кнезѣ Ива|16|нишѣ и нашемѣ встанкѣ правомѣ и почтеномѣ сръдѣа нашега ѣо е по мѣшкомѣ колѣнѣ¹⁹ али након тога по женскомѣ колѣнѣ ѣо би нашега сръдѣа ако ли би кон женскога колѣн|17|а ѣо би вѣдѣ нашега сръдѣа тада нашимъ всталѣемъ како крѣвь подак²⁰ и да таи полача намъ и нашемѣ натрашкѣ никада на мане не може прити ни се коимъ дрѣрокомѣ изети и|18|з нашихъ дрѣкѣ ва виеки виека за ниеднѣ ратѣ ни за едно прѣдѣжѣк ни за еднѣ стварѣ сѣгаи свѣта. Ако ли бихъ га г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавѣ хотиу да самъ волѣанъ вѣди полачѣ про|19|дати али заложити али даровати комѣ ми е драго дѣбровчанинѣ и конъ насъ с(и)нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и нашѣ встанакѣ паче да се тои дѣбровачцимъ г[о]споцтвомъ не може забранити |20| никомѣ дрѣ дѣбровчанинѣ коемѣ висмо ю хотѣли продати или заложити или даровати. И вѣщѣ вѣѣтоваше и дароваше ми кнезѣ властеле и вса вѣкина град[а] дѣбровника мнѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и [21] с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ встанкѣ почтоваше и дароваше и даше на всакоу годище шесть сѣтъ перперѣ динар[а] дѣбровачцихъ да ми даю за дохѣдакѣ долѣ реч[е]нѣомѣ нашега²¹ диела Конав|22|ли, Сѣбода и Цаптата ва виеки виека намъ реч[е]номѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ встанкѣ праавомѣ и почтеномѣ сръдѣа нашега ѣо е по мѣшкомѣ колѣнѣ али на|23|кон тога по женскомѣ колѣнѣ ѣо би вѣдѣ нашега сръдѣа ако ли конъ женскога колѣна ѣо е нашега

¹⁸ П. Карано-Твртковић: сѣ (!).

¹⁹ Љ. Стојановић: колѣно.

²⁰ Ф. Миклошич: подае.

²¹ Ф. Миклошич изоставио.

срѣдца тада нашемѣ встанкѣ како крѣвь подак и да вѣи реч[е]не шесть
 сътъ перперь намъ г[оспо]д[и]нѣ воев[24]оди Радосавѣ и с[и]нѣ ми кнезѣ
 Иванишѣ и нашемѣ встанкѣ никад[а]рь на мане не могѣ прити ни секои емѣ
 ѣзрокомѣ изети из нашѣхъ рѣкѣ виекѣ вѣкома аминь за ни еднѣ рать ни
 за едно прѣдѣжъкѣ ни за ие[25]днѣ²² стварь сѣгаи свѣта. ако ли би се кади,
 ца не даи Богъ, кога рать на Дѣбровникѣ двигла или згодила вѣдъ
 г[оспо]д[и]на краля воев[о]скога или вѣтъ кралевѣ ѣгрѣсцѣхъ или вѣтъ ц[а]рь
 тѣрѣсцѣхъ вѣтъ коихъ нихъ г[о]спо[26]цтво ми записе имаа или вѣдъ насъ
 г[оспо]д[и]на воеводе Радосава или вѣдъ нашега с[и]на кнеза Иваниша или
 вѣдъ нашега натрашка или вѣдъ нашега плем[е]на за колико би кади²³ рать
 вила и трѣпѣла да за толикои [27] вѣрѣмене кнезѣ властеле и вса²⁴ вѣпкина
 град[а] Дѣбровника и нихъ натражѣе и нихъ послѣгни да за толикои
 вѣрѣмене цю би кади рать трѣпѣла да не имаю давати ни плакати вѣи
 згора реч[е]не шесть [28] сътъ перпер колико крат ли би кади рать прѣстапала
 да имаю давати и плакати вѣзда ва вѣки²⁵ виека. И тако²⁶ би се ѣ кое вѣрѣме
 згодилъ терь га г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавѣ или мои с[и]нѣ кнезѣ
 Иванишѣ нашл[29]и се на мори вѣѣтоваше ми кнезѣ, властеле и вса вѣпкина
 град[а] Дѣбровника ѣзети насъ ѣ нихъ дрѣвиехъ гдѣ се нимъ вѣде моѣи и
 наше натражѣе на нихъ тракенѣе и спензѣ и привести насъ к се[30]вѣ ѣ
 Дѣбровникѣ и да насъ не дадѣ ни моего с[и]на кнеза Иваниша ни нашега
 натрашка ни еднѣмѣ нашемѣ непригателю ни за страхъ ни за благо²⁷ ни за
 ни еднѣго чловѣка волю сѣгаи свѣта паче²⁸ [31] гдѣ годѣ ѣ г[оспо]д[и]на
 кралевѣ ѣгрѣсцихъ или ѣ кмети ѣгрѣсцихъ да за насъ стое собомѣ и своими
 поклицари како за коега годѣ нихъ а ми г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавѣ и
 с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и наше натражѣ[32]е и наши послѣѣгни такожде
 вѣѣтѣдемо кнезѣ и властелемѣ и всои вѣпкинѣ Дѣбровачкои и нихъ
 послѣгнимѣ стоати за нихъ. И вѣѣтоваше менѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи
 Радосавѣ кнезѣ властеле [33] и вса вѣпкина град[а] Дѣбровника примити
 кад²⁹ имъ вѣдѣ дати ѣ комѣнѣ дѣбровачки дрѣжати нашихъ дрѣкаатъ
 златихъ шесть тисѣкъ и да ми имаю давати петъ по кантинарь на
 вса[34]ковъ годищѣе доколи годѣ вѣдемо дрѣжати реч[е]не шесть тисѣкъ

²² П. Карано-Твртковић: еднѣ.

²³ П. Карано-Твртковић: када.

²⁴ П. Карано-Твртковић: ва.

²⁵ Ф. Миклошич: вѣка.

²⁶ П. Карано-Твртковић: ако.

²⁷ Ф. Миклошич: благо.

²⁸ Ф. Миклошич и Љ. Стојановић: пачѣ.

²⁹ Ф. Миклошич: када.

дѣкати љ ни хъ комѣнѣ и кад[а] годи вѣдѣ љ ни хъ комѣнѣ ти дѣкати на тѣи плакѣ колико би стога ли да самъ волганъ љз|35|имати и шпетъ сталгати кои ми годѣ диw ш[т] тѣхъ реч[е]ниехъ дѣкати. Ъа г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавъ и конь мене с[и]нѣ ми кнезъ Иванишъ и нашъ натражакъ и када годѣ ви хъ хѣтиw³⁰ љзети швей реч[е]нее |36| дѣкати или кои диw шд шнихъ да дамъ на знанье прѣе тога кад³¹ ихъ вѣдемо хѣтѣи љзети два мѣс[е]ца. И шцъ менѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ шѣтѣоваше кнезъ властеле и вса шп|37|кина град[а] Дѣбровника љ кое годѣ би се врѣме згодилw мнѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и с[и]нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ натрашкѣ да поставимо љ ни хъ комѣнѣ на нашѣ волю четири тисѣке дѣкати злат|38|ѣхъ да ихъ сѣ намъ дръжани (!) примить љ ни хъ комѣнѣ а да намъ имаю давати петъ по кантенаръ на всакоw годище а под оwни љвѣтѣ како се згоръ пише. И ми г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавъ и с[и]нѣ ми кнезъ Иванишъ |39| видѣвѣ³² ва си хъ всѣхъ и размисливѣ ва сръдичнихъ скровищехъ сръдца нашега великѣ и краснѣ почтенѣ љ любавѣ и сръдчанствѣ кнеза, властеш и все шпкине град[а] Дѣбровника кою вазда мног[о] милосръднw |40| и бѣз мѣре ва всакое врѣме прострѣше и показаше к нашимъ прѣвѣемъ и к нашемѣ г[о]споцѣтѣ и смисливѣ и видѣвѣ тои како се згоре пише ми г[оспо]д[и]нѣ воевода Радосавъ и с[и]нѣ ми кнезъ Иванишъ дасмо и даровасмо |41| м[и]л[о]стиво и доброволнw и всесръдо кнезѣ, властѣлемъ и всои шпкини дѣбровачкои ва виеке вѣека³³ без пореч[е]нѣа с м[и]л[о]стию и с љтвръгенѣемъ вась нашъ диw Конавали и з Доноwмъ горорwмъ и с Вит|42|алиноwмъ по котарѣ с правѣми мегами и с людми, з горорwмъ и с водорwмъ и с планинами и сѣнокоси и з гръмѣемъ и шю е на поврѣши и с Ошбодорwмъ и с Цаптаторwмъ по котарѣ с правѣми мегами шю к |43| било љ дръжанью г[оспо]д[и]на ни и родителѣа кнеза Павла и врата ни г[оспо]д[и]на воеводе Петра и наше г[оспо]д[и]на воеводе Радосава Павловика и с[и]на ми кнеза Иваниша до данашнега дне са всѣми сели и засеwц|44|и дасмо нимъ љ ващинѣ и љ плем[е]ниторw градѣ Дѣбровникѣ кнезѣ и властелемъ и всои шпкинѣ дѣбровачкои ва виеки вѣека³⁴ аминѣ. Да сѣ волни и шбласни нимѣ шни³⁵ и дѣтца ни хъ и ни хъ љн|45|ѣчъкѣ и прѣнѣчъе и ни хъ послѣгни како права и плем[е]нѣа г[о]спода ва виеки виека аминѣ. И шдѣвише ми г[оспо]д[и]нѣ

³⁰ Ф. Миклошич и Љ. Стојановић: хѣтиw.

³¹ Ф. Миклошич: када.

³² Ф. Миклошич: видивѣ.

³³ П. Карано-Твртковић: виека.

³⁴ П. Карано-Твртковић: виека.

³⁵ П. Карано-Твртковић: сини.

воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь за насъ и за наше натражък по мѣшкоумъ колѣнѣ право и почтенѣ |46| сръдца нашега и за наше плем[е] що е по мѣшкомѣ колѣнѣ вѣтѣдемо се градѣ Дѣбровникѣ, кнезь и властелемъ и всои ѡпкинѣ дѣбровачкои³⁶ и завездемо³⁷ се на всакѣ нашѣ мѡвкъ реч[е]ньнѣ поль жѣпе Конавли, Ѣво|47|да и Цаптата бранити ѡда всакѡвга насильга и злихъ люди како да ихъ г[о]сподѣю и ѣживаю мирнѡ. И ѡщѣ вѣтѣвасмо ми г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь и нашѣ натражакъ реч[е]ньнѡмѣ кнезь |48| и властелемъ и всои ѡпкинѣ дѣбровачкои за ниеднога чловѣка волю кои би на съемъ свѣтѣ ни за страхъ ни за кое блага ни за ниеданъ ини ѣзрокъ кои би на свѣти могаѡ бити нимъ³⁸ и всемѣ нихъ не ѣди|49|ть³⁹ ни нихъ ѡтиснѣти паче имъ признавати и сръдчано и правѡ како се згора пише до дни и до вѣка. И ѡщѣ кнезь властеле и вса ѡпкина град[а] Дѣбровника даше и дароваше менѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радосавѣ и с[и]нѣ ми |50| кнезь Иванишѣ и нашемѣ ѡстанкѣ ѣ Конавлахъ четири⁴⁰ дѣловѣ земле и петѡвга дѣла три чести земле и да самъ волганъ ѣа⁴¹ г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь и нихъ ѡстанакъ како више пише⁴² |51| да смо волни продати и даровати комѣ е намъ годѣ Дѣбровчанинѣ ѡнеи дѣлове що насъ доиде ѣ Конавлахъ. И за потвѣрѣенье и ѣстановиѣенье вѣчноѡ всакѡе почтене любве и пригѣтелства меѣ нами м|52|и г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь и за все наше натражък и плем[е] кнезь и властелемъ и всои ѡпкини дѣбровачкои потвѣрдисмо и потвѣрѣдемо все и всакѡе⁴³ повеле кое си имаю ѡда на|53|шихъ прѣвиехъ ѡдъ г[оспо]д[и]на ни и родитела⁴⁴ кнеза Павла и брата нашега г[оспо]д[и]на воеводе Петра и наше г[оспо]д[и]на воеводе Радосава до данашнега дне по редѣ с ѡвѣмъ⁴⁵ саданьнимъ г[о]спѡцтва ни⁴⁶ записомъ |54| под висѣкомъ г[о]спѡцтва⁴⁷ ни печатью все кѣпно потвѣрѣдемо и потвѣрдисмо да имъ сѣ твѣрди и непоколѣвими и нипорочни до дни и до вѣка. И на все више

³⁶ П. Карано-Твртковић изоставио.

³⁷ П. Карано-Твртковић: заветѣем; Ф. Миклошич: завездемо.

³⁸ П. Карано-Твртковић: намъ.

³⁹ Љ. Стојановић: ѣдети.

⁴⁰ П. Карано-Твртковић и Ф. Миклошич изоставили.

⁴¹ Љ. Стојановић: ѣа.

⁴² Ф. Миклошич: пише.

⁴³ П. Карано-Твртковић: всакѣе.

⁴⁴ Ф. Миклошич и Љ. Стојановић: родитела.

⁴⁵ Љ. Стојановић: ѡвѣмъ.

⁴⁶ Ф. Миклошич: ми.

⁴⁷ Љ. Стојановић: гспѡцтва.

писаньнъ азъ г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ |55| Павловиць и синонь ми кнезомъ Иванишемъ и съ избранѣми властели г[о]споцтва ми брацтва нашега и сл88гъ⁴⁸ нашихъ а⁴⁹ наипрѣ с кнезомъ Юркомъ⁵⁰ Владимирѣ емь, с кнезомъ Радосавомъ ѿбрадо|56|викемь, с кнезомъ Алексомъ Пацровикемь, с кнезомъ Иванишемъ Д8коевикемь, с кнезомъ В8кашиномъ Мозоликемь, с кнезомъ ѿстоумъ Боровиникемь, с кнезомъ Радосавомъ Владимирикемь, |57| с кнезомъ Стѣпкомъ Д8коевикемь, с кнезомъ Тврѣткомъ Михаиловикемь, с кнезомъ Б8дисавомъ Богавчикемь с воеводоумъ В8касомъ, с воеводомъ Радоемъ, с кнезомъ Браиломъ, с кне|58|зомъ В8кашиномъ Владимирикемь⁵¹, с кнезомъ В8кашиномъ С8ханчикемь, ротисмо се и заклесмо на светомъ евангелю б[о]жьемъ и на часномъ и животворещемъ криж8 г[о]сподию реч[е]ньнѣмъ кнез8, |59| властелемъ и всои шпкинѣ град[а] Д8бровника и нихъ встанк8 ва Г[оспо]да Б[о]га вседръжителга и ва прѣчист8 его в[о]гоматерь и ва д[е] евангелисте и ва вѣ с[вѣ]тихъ ап8столь врѣховнихъ и въ⁵² .б. изъв|60|ранихъ в[о]жихъ и ва все свете иже вѣ вѣка Б[о]г8 8годивше да швои згора наше писанье и овѣтованье реч[е]нье и 8чиненье кнез8 и властелемъ⁵³ и всои шпкинѣ град[а] Д8бровника и нихъ вст|61|анк8 и плем[е]н8 нихъ и нихъ послѣгнимъ како згора пише виек8 вѣкома не има нимъ на мане прити ни секе потворити за ниедн8 стварь на земли ни за еднога чловѣка волю ни за |62| страхъ ни за вллаго ни се ш тои парна кога 8чинити. Еда ли бисмо ми г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь и наше натражкѣ и наши послѣгни швои зговра реч[е]ньнъ писаньнъ |63| и швѣтованьнъ потворили реч[е]ньниемъ кнез8, властелемъ и всои шпкинѣ д8бровачкои али на мане принесли коумъ хитростью или лакомостью за чь[и]ю волю али за страахъ |64| али за хотѣнье иеднога чловѣка на земли тада да смо ми г[оспо]д[и]нь воевода Радосавъ и с[и]нь ми кнезь Иванишь и наше натражкѣ и наши послѣгни проклети Б[о]гомъ живѣм ѿтъ|65|цемъ и С[и]номъ и С[вѣ]тиемъ д[8]хоумъ и всеми с[вѣ]тими вѣ вѣка Б[о]г8 8годившими више именованѣми и дасмо причтени к Ииюди скариwtском8⁵⁴ кои прода с[и]на в[о]жыа на распетькѣ |66| и к ошнѣмъ кои 8пыах8: пропни, пропни и

⁴⁸ Лб. Стојановић: сл8гъ.

⁴⁹ Ф. Миклошич: и.

⁵⁰ П. Карано-Твртковић изоставио.

⁵¹ Лб. Стојановић: Владимирикемь (!).

⁵² П. Карано-Твртковић и Ф. Миклошич: ва.

⁵³ Ф. Миклошич: властельемъ.

⁵⁴ П. Карано-Твртковић, Ф. Миклошич и Лб. Стојановић: искаривтском8.

к оуиѣмь кои мѣ кладиехѣ тръновѣ вѣнаць на главѣ и да⁵⁵ паде крѣвь на
нихъ и на чедиехъ нихъ и да смо се шдѣрекли Б[о]га и гань|67|гела
м[и]л[о]стивоуга на даань свѣгни и вѣре кою вѣрѣмо и да смо пореч[е]ни
ѣ гласѣ и ѣ почтенью и ѣ правдахъ и ѣ законехъ нашихъ вѣдѣкихъ до
врѣмень сихъ мегѣ нашими |68| добрѣми и почтенѣми шпкеници и да се
назовемо проклетци и невѣрници и ваздѣ да смо пореч[е]ни и потиснѣти
и прогнани. И сѣие все писаа⁵⁶ се и сврѣши ва лѣта ро|69|жства Христова
тисѣка и четири ста и два десети и седмѣ лѣто м[ѣ]с[е]ца декемвриа⁵⁷ .л.
и .л. днь⁵⁸ а писаа **Сѣстога** дѣакъ заповѣдью и повелѣньемъ г[оспо]д[и]на
ми воево|70|де⁵⁹ Радосава.

Превод

+ У име Оца и Сина и Светога духа амин. Ми господин војвода Радосав Павловић милошћу божјом велики војвода босански и са сином ми кнезом Иванишем, будући у великој слави и господству мојих прародитеља, наше племенито и потом милости и градове и жупе и земље које примисмо за нашу службу од краљевства босанскога, што нам је дато и записано у наше племенито на русагу и државом босанском и краљевством и свим русагом босанским нама потврђено и установљено да буде по милости божјој, у пуној власти да се управља и користи и од тога даје и удјељује слугама и добрим људима, мојом вољом да се поклања и записује у баштину и у племенито од свих ових размотрено и испитано из искрених побуда мога срца. Велику љубав и поштовање кнеза, властеле и читаве Општине града Дубровника, које су увијек добростиво, искрено и безмјерно приликом сваког чина ширили и указивали према нашим прецима и к нашем господству, показују и чине и по писмима која смо од њих примили и имали видјети а сада су у ово наше вријеме по својим уваженим посланицима још већу поштовану љубав и пријатељство учинили и указали мом господству и у свему томе хтједосмо бити захвални и поштовање њима занавијек наградити. Хтједосмо ми господин војвода Радосав Павловић искрено и једнодушно и син ми кнез Иваниш и наше законито и поштовано потомство што је по мушком кољену од наше лозе, размисливши из искрених побуда нашег срца о њиховој великој и

⁵⁵ Љ. Стојановић: **дѣ.**

⁵⁶ Љ. Стојановић: **писа.**

⁵⁷ Љ. Стојановић: **декемвриа.**

⁵⁸ Ф. Миклошич: **дань.**

⁵⁹ Ф. Миклошич и Љ. Стојановић: **воеводе.**

красној љубави и о поштовању кнеза, властеле и све Општине града Дубровника које су увијек много милосрдно и у свако вријеме показивали к нашим прецима и нашем господству, све то поштено и отворено смисливши хтједосмо да толика љубав буде награђена у име слатке љубави и поштовања које влада међу нама. Ради њихове части и достојанства уљудно примисмо кнеза и властелу и сву Општину града Дубровника и њихове потомке за браћу и поштоване пријатеље и да настајавамо за њих и за њихове потомке као да су једно од нас и да их чувамо од сваког непријатеља попут сваког од нас и ако би их са које год стране задесила која тешкоћа да се попут сваког од нас заузмемо за кнеза, властелу и сву Општину дубровачку и њихово потомство и [потомке] посљедњих јер су нам и они тако обећали. И ако би се мени војводи Радосаву или сину ми кнезу Иванишу у неко вријеме догодило да дођемо у Дубровник, да будемо властела, кнезови, вијећници и судије попут осталих дванаесторо дубровачких властелина. И кнез, властела и сва Општина града Дубровника су испоштовали мене господина војводу Радосава и сина ми кнеза Иваниша и наше потомство, даше ми и дароваше палату са земљиштем у Дубровнику, која је раније припадала протовестијару Жорети, да се оправи и украси гдје се нађе за сходно и потребно да је за углед јер је господска палата. Даше је мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашим истинским и поштованим насљедницима наше лозе по мушком кољену а, након тога, по женском кољену што је од наше крви а, ако ли [не] буде [наслједника] женске лозе наше крви, тада [палата припада] нашим осталим [наслједницима] колико сродство допушта и да та палата нама и нашем потомству никада на мање [од тога] не може припасти нити се због било којег узрока изузети из наших руку за вијеке вијекова, ни због иједног рата, за ниједан дуг, нити због иједне ствари овога свијета. Ако ли бих ја господин војвода Радосав тако хтио, или након мене мој син Иваниш и наше потомство, да сам слободан ову палату продати, заложити или даровати било којем Дубровчанину и да то дубровачка власт не може забранити нити једном Дубровчанину којем бисмо је хтјели продати или заложити или поклонити. И обећаше још и дароваше ми кнез, властела и сва Општина града Дубровника: мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашем потомству, указаше част и поклонише и даше шест стотина перпера дубровачких динара, сваке године да ми дају за приход доле поменутог нашег дијела Конавала, Обода и Цавтата у вијеке вијекова нама поменутом господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашем законитом и пошто-

ваном потомству од наше крви што је по мушком кољену а након њега по женском кољену што је наше крви а, ако ли иза женског кољена од наше лозе [не буде било насљедника] тада [приход да се даје] нашим потомцима колико сродство допушта и да ових поменутих шест стотина перпера нама, господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашим потомцима, никада мање [од наведеног] не може допасти нити се због било којег узрока изузети из наших руку за вијеке вијекова, амин – ни због једног рата, ни због иједног дуга, нити због иједне ствари (узрока, околности) овога свијета. Уколико би се када, не дао бог, задесио рат или би на Дубровник био покренут од господина босанског краља или угарских краљева или турских царева, са којима наше господство има споразуме, или од нас господина војводе Радосава или од нашег сина кнеза Иваниша или од нашег потомства или од нашег рода, колико год би рат био и трајао да за то вријеме кнез, властела и сва Општина града Дубровника и њихови насљедници и [потомци] посљедњих, за вријеме док траје рат не имају давати ни плаћати ових напријед поменутих шест стотина перпера већ да имају давати и плаћати онај пут када ли би рат престао увијек за вијеке вијекова. И ако би се каткад догодило да се ја господин војвода Радосав или мој син кнез Иваниш задесимо на мору, обећаше ми кнез, властела и сва Општина града Дубровника да ће нас и наше потомство гдје год буду могли примити на своје лађе о свом издатку и трошку и довести нас код себе у Дубровник и да нас и мога сина кнеза Иваниша и наше потомство неће предати ниједном нашем непријатељу ни због страха, ни због имања, нити због намјере ниједнога човјека овога свијета већ ће било гдје код господе угарских краљева или угарских поданика (вазала) лично и путем својих посланика јамчити за нас као и за било којег од својих а ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наши насљедници и [потомство] посљедњих обећавамо кнезу и властели и читавој Дубровачкој општини и њиховим потомцима да ћемо се заузимати за њих. И обећаше кнез, властела и сва Општина дубровачка мени господину војводи Радосаву да ће примити кад им будем предао да у дубровачкој благајни чувају шест хиљада наших златних дуката и да ће ми сваке године давати пет процената [камате] докле год будемо држали поменутих шест хиљада дуката у њиховој благајни и колико год ти дукати буду остали при тој камати у њиховој благајни да сам ја господин војвода Радосав и након мене мој син кнез Иваниш и наше потомство слободан изузимати и опет улагати који год дио од тих поменутих дуката и када бих год хтио да подигнем те поменуте дукате

или који њихов дио да два мјесеца прије него их будем хтио узети то дам на знање. И још су кнез, властела и сва Општина града Дубровника обећали мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу да ако би се у било које вријеме догодило, мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашим насљедницима, да положимо на наш захтјев у њихову државну благајну четири хиљаде златних дуката да су дужни да их приме у њихову благајну а да нам имају давати пет процената [камате] сваке године а под оним условом који је напријед записан. И ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш, видјевши у свих ових велику и милу поштовану љубав и поштење кнеза, властеле и све Општине града Дубровника које су увијек много дарожљиво и безмјерно у свако доба ширили и показивали к нашим прецима и к нашем господству и расудивши и промисливши и размотривши о томе што је напријед наведено, ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш дасмо и поклонисмо милосрдно и благонаклоно и искрено кнезу, властели и читавој Дубровачкој општини у вијеке вијекова неопозиво, с наклоношћу и с постојаношћу читав наш дио Конавала и с Доњом гором и с Витаљиним дуж подручја (округа) са законитим међама и с људима, с гором и с водом и с планином и са сјенокосима и са жбуњем и [са свим] што је на површини и са Ободом и са Цавтатом у области са законитим међама што је било у посједу господина ми и родитеља кнеза Павла и брата ми господина војводе Петра и нашег господина војводе Радосава Павловића и сина ми кнеза Иваниша до дана данашњег, са свим селима и засеоцима дасмо њима у баштину и у племенито граду Дубровнику, кнезу и властели и читавој Дубровачкој општини у вијеке вијекова, амин. Да су они и њихова дјеца и њихова унучад и њихова праунучад и [потомци] посљедњих слободни и да имају власт над тиме као законита и племенита господа у вијеке вијекова амин. И штавише, ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш завјетујемо се у наше, у име наших законитих и поштованих насљедника по мушком кољену наше крви и у име нашег рода по мушком кољену, граду Дубровнику, кнезу и властели и читавој Дубровачкој општини и обећавамо да ћемо свим нашим силама поменути половину Жупе Конавли, Обод и Цавтат бранити од сваког насиља и злих људи као да ја тамо мирно владам и управљам. И још, ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наше потомство обећасмо поменутом кнезу и властели и читавој Дубровачкој општини да им нећемо наудити нити их отјерати вољом ниједног човјека на овоме свијету, ни због страха, ни због каквог имања нити због

иједног узрока који би на свијету постојао већ да ћемо им бити од сада па до вијека искрено и поштено наклоњени како је и напријед наведено. И још, кнез, властела и сва Општина града Дубровника даше и поклонилише мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашем потомству у Конавлима четири дијела земље и три четвртине од петого дијела и да сам слободан ја господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наше напријед наведено потомство, да смо слободни продати и поклонити којем год Дубровчанину оне дијелове који су нам припали у Конавлима. И за вјечно утврђење и установљење свог пријатељства и поштоване љубави између нас, ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и сво наше потомство и род, кнезу и властели и читавој Општини дубровачкој утврдисмо и потврђујемо све разне повеле које имају од наших предака, од господина ми и родитеља кнеза Павла и брата нашег господина војводе Петра и нашег господина војводе Радосава, све по реду до данашњег дана са овим садашњим, господства ми, записом под висећим печатом мога господства, све скупа потврђујемо и утврдисмо да су им чврсте и непоколебљиве и непромјенљиве од сада па занавијек. И на све напријед записано ја господин војвода Радосав Павловић и са сином ми кнезом Иванишем и са одабраном властелом господства ми братства нашег и слугу наших а најприје с кнезом Јурком Владимирићем, с кнезом Радосавом Обрадовићем, с кнезом Алексом Паштровићем, с кнезом Иванишем Дукојевићем, с кнезом Вукашином Мозолићем, с кнезом Остојом Боровинићем, с кнезом Радосавом Владимирићем, с кнезом Стјепком Дукојевићем, с кнезом Твртком Михаиловићем, с кнезом Будисавом Богавчићем, с војводом Вукасом, с војводом Радојем, с кнезом Браилом, с кнезом Вукашином Владимирићем, с кнезом Вукашином Сухаичићем, закунисмо и заклесмо се на Светом божјем јеванђељу и на часном и животворном крсту Господњем, поменутом кнезу, властели и цјелокупној Општини града Дубровника и њиховом потомству, у Господа Бога сведржитеља и у пречисту његову Богоматер и у четири јеванђелиста и у дванаест светих врховних апостола и у 70 изабраника божјих и у све свете који су одувијек Богу били мили да ово наше напријед записано и изречени и учињени завјет (јамство) кнезу и властели и свој Општини града Дубровника и њиховом потомству и њиховом роду и њиховим посљедњим неће мање допасти [од онога] како је напријед наведено за вијек вијекова, нити ће се оскврнити због неког земаљског узрока, ни због воље иједног човјека, ни због страха, ни због имања, нити ће се око тога повести која парница. Уколико

бисмо ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наше потомство и наши последњи оскврнули ово напријед речено, записано и зајамчено поменутом кнезу, властели и читавој Дубровачкој општини или неком брзоплетошћу и лакомошћу умањили због нечије воље, или страха, или због захтјева неког човјека на земљи, тада да смо ми господин војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наше потомство и наши последњи проклети од Бога живог, Оца и Сина и Светог духа и од свих светих одувјек Богу угодних и напријед поменутих и да смо прибродени Јуди Искариотском, који је продао Сина божјег на распећу и к оним који викаше: распни, распни, и к оним који су му на главу стављали трнов вијенац и да падне крв на њих и на њихова чеда и да смо се одрекли Бога и анђела милостивога на судњи дан и вјере коју исповиједамо и да су нам за сва времена оповргнути углед, достојанство, власт и наши будући закони међу нашим добрим и поштованим пријатељима и да смо названи проклетницима и невјерницима и да смо увијек оповргнути и одбачени и прогнани. И све ово писаше и сврши у љето од рођења Христова хиљаду и четири стотине и двадесет и седмо љето, мјесеца децембра тридесет и први дан а записа Остоја дијак [на основу] заповјести и налога господина ми војводе Радосава.

Дипломатичке особености

Највећу дипломатичку особеност ове повеље представља њена величина. Већ смо раније навели, у поглављу о физичком опису повеље, да се ради о највећој сачуваној ћириличној повељи која је издата за вријеме средњовјековне босанске државе. И за знатан број осталих сачуваних повеља из канцеларије Павловића може се рећи да их карактеришу њихове неуобичајено велике димензије.⁶⁰ Могуће је да је и то био један од начина да се демострира моћ и богатство куће Павловића. Иако је текст повеље прилично обиман, он не садржи све дипломатичке елементе, већ је употријебљен једноставнији формулар, који се састоји од симболичке и вербалне инвокације, интитулације, експозиције, диспозиције, короборације, помена свједока, санкције и датума. Заправо, само је у експозицији, диспозицији и санкцији, уз помен свједока, садржано нешто мање од 90% укупног текста повеље. Могао би се, као још једна дипломатичка особеност, истаћи и податак да је на интитулацију надовезана незграпна експозиција, која на свом почетку садржи елементе аренге (**вѣдѣтии ва великии**

⁶⁰ Уп. Г. Čremošnik, *Studije*, 28.

славѣ и г(о)споцтвѣ моихъ прѣродитель плем[е]нитов наше ...).⁶¹ У краткој короборацији наговјештена је овјера повеље висећим печатом а након ње, поред заклетве самог војводе Радосава и његовог сина Иваниша, наведена је и заклетва петнаесторице свједока, ситније властеле из области којом су управљали Павловићи, који су додатно утврдили овај правни чин. Санкција је прилично дуга, а изречена је само пријетња духовном казном, што је уобичајено за канцеларију Павловића. Она садржи и тзв. аутосанкцију, тј. аукторову одговорност за учињени прекршај.⁶² Треба истаћи и то да је повеља датирана тзв. божићним стилем (*stilus nativitatis*), према којем је година започињала на Божић 25. децембра. Дакле, по таквом рачунању наведени датум био је седми дан тадашње нове 1427, али по нашем рачунању још увијек 1426. године. Овај стил био је раширен у већини средњовјековних далматинских градова, укључујући и Дубровник. Завршне преговоре о продаји Конавала водило је у Дубровнику, током децембра 1426. године, у име војводе Радосава његово посланство у склопу којег се налазио и писар Остоја.⁶³ Податак о мјесту обављања завршних преговора објашњава начин датирања повеље, који је био уобичајенији у дубровачкој канцеларији. У литератури се још увијек могу срести примјери да аутори наводе како је Радосав Павловић продао Конавле крајем 1427. године.⁶⁴

Просопографски подаци

У претходним бројевима Грађе о прошлости Босне већ су објашњене личности: **Павле Раденовић** (ГПБ 1, 105); **Радосав Павловић** (ГПБ

⁶¹ Уп. Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије у средњовековној Босни*, Београд 2014 (докторска дисертација у рукопису), 386–387.

⁶² Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 430–431.

⁶³ Р. Грујић, *Конавли*, 33; В. Ћоровић, *Како је војвода Радослав Павловић продавао Дубровчанима Конавле*, 104–105.

⁶⁴ Сравнити са литературом наведеном у првој фусноти овог рада. Ј. Stipišić, *Ротосне повјесне знаности и теорији и пракси*, Zagreb 1985, 194. Иако је још Радослав Грујић у својој студији о Конавлима из 1926. године упозорио на наведени датум (Р. Грујић, *Конавли*, 14–15, нап. 55), могу се срести примјери како се поједини аутори на такву информацију уопште не базирају. Тако нпр. Станоје Станојевић у својим *Студијама о српској дипломатици* редовно наводи да је повеља издана крајем 1427. године. С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици, XVII Датирање*, Глас СКА СХХХП, Други разред 70 (1928) 43 и даље у осталим студијама. Уп. и Е. Kurtović, *Prvi spomeni Višegrada i Kuknja u srednjem vijeku*, *Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)* 4 (2016), 109, нап. 49.

3, 144, 151); **Петар Павловић, војвода** (ГПБ 2, 164); **Алекса Паштровић, кнез** (ГПБ 6, 73–74); **Браило Тезаловић, кнез** (ГПБ 3, 161); **Остоја Боровинић, кнез** (ГПБ 4, 144–145).

Иваниш Павловић, 1, 7, 13–16, 19, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 31, 35–38, 40, 43, 45, 47, 50, 52, 55, 62, 64 (ред у изворнику) – Најстарији син босанског војводе Радосава Павловића (1423–1450).

Литература: В. Nilević, *Vojvoda Ivaniš Pavlović*, Prilozi II u Sarajevu 14–15 (1978) 349–361; В. Nilević, *Posljednji Pavlovići – Bosna sredinom XV stoljeća*, Historijska traganja 5 (Sarajevo 2010) 13–28.

Жорета, протовестијар, 15 – **Жоре (Жоре, Zore, Core, Çore, Giore)** Бокшић (de Воха, Vochxa, Vochsa, Vochça), богати дубровачки трговац из друге половине XIV вијека. Иако скромног поријекла, као син камениоресца и клесара Бокше из Бара (*Bocssa de Antivari petrarius*), релативно брзо је успио да се уздигне у ред највећих дубровачких трговаца свог времена. У документарним изворима јавља се од 1366. године, када је забиљежено да је позајмљивао високе своте новца којима је финансирао своје трговачке активности у Босни. Трговао је босанским робљем, бакром а нарочито оловом. Током 1376. и 1377. он је заједно са својим братом и још једном особом држао у закупу све царине у Босни, а у каснијим временима и царине појединих важнијих тргова. Намјеравао је да монополизује читав извоз босанског олова, што је довело до спора са дубровачком владом. Остваривао је блиске контакте са баном и краљем Твртком I, а од самог почетка владавине краља Дабише уздигао се до положаја протовестијара, истиснувши са тог положаја Трипу Бућу. Самим тим, додатно је порастао његов ионако висок углед. Положај протовестијара задржао је и за вријеме краљице Јелене Грубе и краља Остоје. Стекао је приличан иметак у Дубровнику и у Босни. Умро је на самом почетку 1400. године. Иако је стекао велико богатство, углед и политички утицај на босанском двору, није ушао у круг дубровачке властеле. На положају протовестијара и закупника дријевске царине наслиједио га је његов син Никола, који је ту дужност обављао до доласка на власт краља Твртка II 1404. године. Стекао је и статус босанског племића. Имао је посјед који се састојао од неколико села у Жупи Лука, која је обухватала преддио око ушћа Неретве, као и импозантнију кућу (**Дворь**) у Олову. Међутим, у наредним годинама није успио да сачува очев капитал и утицај, па је убрзо запао у велике дугове и био је принуђен да распродаје имовину. Очево палату, која се помиње у тексту повеље Радосава Павловића, Дубровачка општина откупила је за 2.000 перпера.

Често је боравио и у Борчу, гдје се задуживао код Павла Раденовића, оца Радосава Павловића. Умро је највјероватније 1411. године у својим раним тридесетим без насљедника.

Извори: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 16, 112; II, 34–37, 39–41, 43; К. Лиречек, *Споменици српски*, 102–103; *Monumenta Ragusina* IV, 150, 151, 160, 183, 207; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 127, 170, 171, 176, 177, 179, 239, 240, 242, 247, 248, 449, 475, 533, 595; Т. Smičiklas i dr., *Diplomatički zbornik* XV, 215–216, 218; *Писма и унутства Дубровачке републике* I (објавио Ј. Тадић), Београд 1935, 330–333; *Одлуке већа Дубровачке републике* I (објавио М. Динић), Београд 1951, 138, 225, 250, 254, 320, 334, 349; *Одлуке већа Дубровачке републике* II (објавио М. Динић), Београд 1964, по регистру; ССА 3 (2004) 125–140 (А. Фостиков); *Odluke dubrovačkih vijeća 1390–1392*. (pripremili N. Lonza i Z. Šundrica), Zagreb–Dubrovnik 2005, 181, 227, 285, 300, 303–305; ССА 4 (2005) 201–207 (А. Фостиков); ССА 5 (2006) 173–186 (А. Фостиков); ССА 7 (2008) 129–139, 141–155 (А. Фостиков); ГПБ 2 (2009) 71–89 (А. Фостиков, Н. Исаиловић); *Odluke dubrovačkih vijeća 1395–1397*. (priredila N. Lonza), Zagreb–Dubrovnik 2011, по регистру.

Литература: В. Ћоровић, *Хисторија Босне*, Београд 1940, 1999², 350; V. Vinaver, *Trgovina bosanskim robljem tokom XIV veka u Dubrovniku*, *Anali Historijskog instituta u Dubrovniku* II (1953) 129–130; Р. Ковијанић, И. Стјепчевић, *Босански протовестијар Жоре*, Историски записи год. VIII, књ. XI, бр. 1–2 (Цетиње 1955) 353–356; М. Динић, *Дубровчани као феудалци у Србији и Босни*, ИЧ IX–X (1959) 145–146, 148; И. Манкен, *Дубровачки патрицијат у XIV веку*, Београд 1960, 28, 197, 251; К. Лиречек, *Романи у градовима Далмације током средњег века*, Зборник Константина Лиречека II, Београд 1962, 249; D. Kovačević, *Žore Bokšić, dubrovački trgovac i protovestijar bosanskih kraljeva*, *Godišnjak Društva istoričara BiH* XIII (Sarajevo 1962) 289–309; Д. Динић–Кнежевић, *Положај жена у Дубровнику у XIII и XIV веку*, Београд 1974, 32–34; Ђ. Тошић, *Трг Дријева у средњем вијеку*, Сарајево 1987, по регистру; Исти, *Никола Бокшић (на странпутици пословне каријере)*, ИЧ LIX (2010) 155–176; Z. Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti; Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku*, Zagreb–Dubrovnik 2012, 44; П. Драгичевић, *Потврда Радосава Павловића Дубровчанима о примитку његове куће у Дубровнику*, ГПБ 8 (2015) 51–57⁶⁵.

⁶⁵ У овом нашем посљедњем раду, преузимајући податке из старије литературе, име протовестијара Жоре Бокшића омашком смо навели као Жоре Палмотић

Јурко Владимирић, кнез, 55 – Рођак Радосава Павловића и брат Радосава и Вукашина Владимирића.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 603, 624, 632.

Литература: П. Анђелић, *Varones regni i државно вијеће средњовјековне Босне*, Прилози II у Сарајеву 11–12 (1975–1976) 40–41; М. Благојевић, *Државност земље Павловића*, Земља Павловића, средњи вијек и период турске владавине, Бања Лука – Српско Сарајево 2003, 132–133; С. Рудић, *Босанска властела у XV веку* (докторска дисертација у рукопису), Београд 2004, 151–153; Исти, *Владимирићи*, Зборник радова у част академику Десанки Ковачевић Којић, Бања Лука 2015, 373–379.

Радосав Обрадовић, кнез, 55–56 – Властелин и близак сарадник породице Павловић. Поред наведеног, у изворима се јавља под још два имена: Радосав бан/Радосав звани бан (*Radosau ban/Radoslau Obradovich detto ban*) и Радосав Вукомирић (**Радосавъ Вѣкомирикъ**). Родоначелник је Бановића, огранка породице Обрадовић. Налазио се у служби Павловића најмање тридесет пет година обављајући за њих различите послове. Био је један од главних преговарача Радосава Павловића у послу око продаје Конавала 1426. године, па су га Дубровчани наградили са 200 дуката и посједом у Конавлима. Његови синови, Вучихна и Радич, такође су се налазили у служби Радосава Павловића.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 591, 603, 613, 615, 640; I–2, 102, 150.

Литература: М. Шуица, *Босанска властеоска породица Бановићи*, Историјски гласник 1–2 (1993) 25–34; С. Рудић, *Босанска властела*, 163–164.

(стр. 51). Уп. Р. Грујић, *Конавли*, 34; В. Ћоровић, *Како је војвода Радослав Павловић*, 105; П. Живковић, *Учешће босанске властеле*, 184; Р. Živković, *Usturanje Konavala*, 96. Паво Живковић наводи и да је Жоре Бокшић био протовестијар краља Твртка I, али за такву тврдњу не постоји потврда у поузданим документарним изворима. Р. Živković, *Diplomatska aktivnost Braila Tezalovića*, 43. По свему судећи до забуне је дошло јер се Грујић, пишући своју студију о Конавлима, обилато служио хроником Јунија Растића, која је највјероватније настала током прве трећине XVIII вијека, у којој је наведено да је Радосаву Павловићу за уступљени дио Конавала *consegnata una casa nella città, che per dodeci mila ipperperi era stata comprata da Giore Palmotta protovestiaro. Chronica Ragusina Junii Restii (ab origine urbis usque ad annum 1451) item Joannis Gundulae (1451–1484)*, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, Volumen XXV, Scriptores, Volumen II, digessit Speratus Nodilo, Zagrabiae 1893, 230. Податке су од Растића и Грујића преузимали и сви остали наведени аутори. Оригинал Растићеве хронике није сачуван, па је наведено Нодилово издање приређено на основу сачуваних преписа који такође потичу из XVIII вијека.

Иваниш Дукојевић, кнез, 56 – припадник ситније властеоске породице Дукојевића који се налазио у служби Павловића. Наводи се као свједок у неколико повеља.

Извори: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 440; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 604 и 624.

Литература: П. Анђелић, *Varones regni*, 41; С. Рудић, *Босанска властела*, 156–158.

Букашин Мозолић, кнез, 56 – Први познати члан ситније властеоске породице Мозолић која се налазила у служби Павловића. Помиње се у два наврата као свједок у њиховим повељама.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 591, 604.

Литература: С. Рудић, *Босанска властела*, 162.

Радосав Владимирић, кнез, 56 – Рођак Радосава Павловића. Налазио се у служби краља Стефана Остојића и јавља се као свједок у неколико повеља.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 561, 591, 604, 625; Н. Исаиловић, *Записници са суђења Михаилу Кабуџићу*, Мешовита грађа XXIX (2008) 16–19.

Литература: као и за Јурка Владимирића.

Стјепко Дукојевић, кнез, 57 – члан ситније властеоске породице Дукојевића. Јавља се као свједок у повељама Павловића и Косача.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 604; I–2, 39.

Литература: као и за Иваниша Дукојевића.

Твртко Михаиловић, кнез, 57 – Једини до сада познати припадник ове породице који је био у служби Павловића. Јавља се у више наврата као свједок у њиховим повељама.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 590, 604, 625.

Литература: С. Рудић, *Босанска властела*, 161.

Будисав Богавчић, кнез, 57 – властелин у служби Павловића. Обављао је за њих различите повјерљиве послове.

Литература: С. Рудић, *Босанска властела*, 141–142.

Букас, војвода, 57 – У питању је Букас Прибиловић Распудић, властелин Радосава Павловића. У изворима се први пут помиње у архивској књизи *Lamentationes de foris* из 1419–1422. године као кнез и кастелан *castris Turrize in Lasseua*. Обављао је за Радосава Павловића низ повјерљивих послова између којих су били и вођење преговора са Дубров-

чанима око продаје Конавала, поводом чега су га они и наградили са 200 дуката и са земљишним посједом.

Извори: К. Жиречек, *Споменици српски*, 81; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 591, 604, 613, 615; I–2, 98, 99.

Литература: П. Живковић, *Учешће босанске властеле*, 184–186; С. Рудић, *Босанска властела*, 170–171.

Радоје, војвода, 57 – У питању је Радоје Љубишић из породице Богданчић, која је била огранак најугледније требињске властеоске породице Љубибратић (*Radoye Glubisich Bogdancich de Tribinio*). У више наврата обављао је посланичке дужности за војводе Петра и Радосава Павловића. Почетком 1427. године Дубровчани су му додијелили своје грађанство. Касније је прешао у службу Стефана Вукчића Косаче.

Литература: С. Ћирковић, *Херцег Стефан Вукчић-Косача и његово доба*, Београд 1964, 23, 29–32, 46, 132; М. Динић, *Хумско-требињска властела*, Из српске историје средњег века, Београд 2003, 338–340; Ђ. Тошић, *Требињска област у средњем вијеку*, Београд 1998, 99–101, 209–210; С. Рудић, *Босанска властела*, 143–144; S. Jalimam, *Radoye Ljubišić*, 11–34.

Вукашин Владимирић, кнез, 58 – Рођак је Радосава Павловића. У изворима се први пут помиње 1411. године, када је у Дубровнику дао изјаву којом је ослободио од одговорности брата убице свога оца Владимира Вукосалића, који је уједно и први познати члан и родоначелник породице Владимирић. Јавља се као свједок у неколико повеља.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 591, 604, 625.

Литература: као и за Јурка Владимирића.

Вукашин Суханчић, кнез, 58 – Мало познати властелин који се налазио у служби Павловића.

Литература: С. Рудић, *Босанска властела*, 172.

Остоја, дијак, 69 – Писар Радосава Павловића. Судаћи по доступним подацима, налазио се у његовој служби десет година (1423–1433). Поред тога што је био писар, повремено је за војводу Радосава обављао и посланичке дужности.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 591, 606, 613–615, 619, 627, 628, 632.

Литература: Т. Anđelić, *Dijaci u srednjovjekovnoj Bosni i Huti*, Tribunia VII (Trebinje 1983) 90; П. Ђорђевић, *Историја српске ћирилице*, Београд 1990³, 156, 160; С. Рудић, *Босанска властела*, 242.

Важнији термини

Дијелови земље, 50–51 (ред у изворнику) – Одмах након куповине Конавала Дубровчани су установили принцип на основу којег је задобијена земља подијељена властели и истакнутијим грађанима. Највећи дио територије Конавала био је подијељен на тзв. десетине. Свака десетина се састојала од десет дијелова, а сваки дио садржавао је четири четвртине. Површина земље коју је обухватала једна четвртина у Конавлима кретала се између 6 и 9 златица (солди) земље. Златица (солад) у дубровачкој области првобитно је био народни назив за византијски златник (лат. *solidus*, итал. *soldo*), а касније и мјера за површину земље од око 1.680 м². Посјед величине 19 четвртина (око 19 хектара), који је овом повељом утврђен, припао је Радосаву Павловићу јер је, бар у формалном смислу, стекао статус дубровачког властелина.

Литература: М. Решетар, *Дубровачка нумизматика I (хисторички) дио*, Сремски Карловци 1924, 105; Р. Грујић, *Конавли*, 48–82; D. Roller, *Agrarno-proizvodni odnosi*, 237–244; М. Влајинац, *Речник наших старих мера у току векова II*, Београд 1964, 306; Исти, *Речник IV*, Београд 1974, 855–856; Ј. Луčić, *Kroz konavosku prošlost*, 295–296; Н. Капетанић, *Podjela zemlje u Vitaljini u 15. stoljeću*, *Analzi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 37 (1999) 9–31.

Топографски подаци

У претходним бројевима *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњени термини: **Конавли** (ГПБ 1, 109–110), **Обод** (ГПБ 4, 148) и **Доња гора** (ГПБ 4, 108).

Витаљина, 41–42 (ред у изворнику) – средњовјековна жупа у источном дијелу Конавала. Простирала се дуж приморја од Молунта на западу до Оштрог рта на улазу у бококоторски залив.

Литература: Р. Грујић, *Конавли*, 1–121; Ј. Вукмановић, *Конавли, антропогеографска и етнолошка истраживања*, Београд 1980, по регистру; Н. Капетанић, *Podjela zemlje u Vitaljini*, 9–31.

Pavle Dragičević

Université de Banja Luka

Faculté de Philosophie

Programme d'étude de l'histoire

**CHARTRE DU VOÏVODE RADOSAV PAVLOVIĆ
POUR LES RAGUSAINS AU SUJET DE LA VENTE DE
SA PART DE KONAVLJI**

1427 [1426!], 31 décembre

Résumé

Après plusieurs années de négociation, le seigneur bosniaque Radosav Pavlović a vendu aux Ragusains, le 31 décembre 1426, sa part de Konavlji, qui englobait Donja gora, Župa Vitaljina et les villes d'Obod et Cavtat. A cette occasion il délivre aux Ragusains une charte par laquelle il confirme cette vente. La part de Konavlji détenue par Pavlović a été vendue en contre partie du versement de 13000 ducats, d'un tribut annuel de 600 perpères et de la remise d'un palais situé à Dubrovnik même. Le texte de cette charte précise par ailleurs les obligations contractuelles incombant aux deux parties. Ce document est la plus longue charte connue rédigée en cyrillique, délivrée sur le territoire de l'Etat bosniaque médiéval. Ce travail propose le texte complet en ancien serbe et dans sa traduction en serbe moderne accompagné d'un chapitre plus détaillé consacré aux données prosopographiques des personnes mentionnées dans ses lignes en qualité de témoins. Par ailleurs, ce travail rappelle les circonstances historiques ayant vu la rédaction de cette charte dont est donnée une description physique et ses caractéristiques diplomatiques.

Mots-clés: Radosav Pavlović, Dubrovnik, Bosnie, Konavlji, XVème siècle, charte.

